

ABONAMENTUL:
 Pe un an . 28.— Cor.
 Pe jumătate an 14.— „
 Pe 3 luni . . . 7.— „
 Pe o lună . . . 2.40 „
Pentru România și străinătate:
 Pe un an . . 40.— franci.
Telefon
 Nr. 750.
 pentru oraș și interurban

REDACTIA

și ADMINISTRATIA
 Strada Zrinyi Nr.1/a
 INSERTIUNILE
 se primesc la admini-
 stratie.

Mulțumite publice și Loc
 deschis costă șirul 20 fil.
 Manuscrisurile nu se in-
 napoiază.

ROMÂNUL

Trivialitățile „Epocei“.

Dr. T. Mihali — „sp'on ungur.“ — „Românul“ — cumpărat de guvernul ungar.

Arad, 16 Iulie.

Ziarul personal al marelui român d. *Nicolae Filipescu*, în numerile lui din urmă se ocupă cum nu se poate mai trivial de partidul nostru național, și în cadrul articolelor plasează insulte la adresa președintelui deputaților naționaliști d. *Dr. Teodor Mihali*, pe care-l numește pur și simplu „spion ungur“.

După cum suntem informați, la ziarul „Epoca” au găsit adăpost câțiva Români ardeleni, dintre cari foarte mulți — sub ce titlu? — se gratifică cu epitetul elegant: scriitor român din Transilvania. Nu cunoaștem lista anonimilor, — ni se spune că sunt transfugi, — și nici nu ne facem mare năcaz de „activitatea” puțin literară a coloniștilor „Epocei”.

Anonimatul este o scuză, ori poate chiar o dovadă a minusculității intelectuale ce reprezintă „frații noștri ardeleni”. Și nici nu vrem să le stânjenim curajul și avântul muncii lor, cu observațiile noastre pornite din un adânc disgust față cu idealul rău înțeles al unora.

Ziarul „Românul” fiind organul partidului național român din Ungaria și Ardeal, nu poate lăsa fără cuvânt siluirea cinstei morale a unui fruntaș ardelean cum este d. deputat *Dr. Teodor Mihali*, atât de probat în respingerea cu demnitate a atacurilor, și nu fără învoirea colectivă a tuturor Românilor de bine pus în fruntea mișcărilor românești din Ungaria și Ardeal.

D. Dr. Teodor Mihali reprezintă un ideal pentru noi Români din Ungaria și Ardeal, căci intruchipează tradiția și aspirațiile culturale și politice ale neamului românesc în parlamentul țării noastre, — este un ales al poporului, care din încredințarea lui reprezintă doleanțele și credințele poporului românesc, este un șef ales nu din simpatii individuale și nu prin amiciții herbertiane, ci cu entuziasmul întreg al neamului românesc din Ungaria și Ardeal. În consecință, cei ce insultă pe șeful mișcării politice naționaliste din Ungaria și Ardeal, insultă întreg neamul românesc din monarhie, căci bagatelizează cu totul simțul de disciplină și încrederea celor ce l'au ales pe d. Dr. T. Mihali.

Este foarte firesc, că trivialitățile „Epocei”, așunse în Ungaria și Ardeal, au stârnit nu numai indispoziție, ci revoltă unanimă. Cum adevărat, în lupta aceasta pentru viață și moarte, am ajuns la calomni și trivialități? Atunci, când neamul românesc își stropește cu sânge proba de credință față de patria sa, se află unii, cari cutează, ce-i adevărat în sens propriu, să pună la îndoială bunele sentimente ale fruntașilor noștri din Ungaria și Ardeal? Parcă totuși marginele bunele cuviințe au fost depășite cu totul!..

Dar, unele ziare din Țară, socot, că îndeplinesc per eminentiam o datorie patriotică punând la auto-dă-fé, pe toți acei intelectuali ai neamului românesc, cari își îndeplinesc datoriile lor de oameni cinstiți și credincioși.

În unele organe, probabil apucate de căldurile verei, se vorbește cu răceală despre atitudinea Românilor din Ungaria și Ardeal, pe cari nu are-ori fi prezintă ca pe lacheii Burgului, sateliții lui Tisza, clienții lui Burian etc. „Epoca” a deschis chiar o rubrică: că „Ardealul vorbește”, în care contele *Czerin*, contele *Tisza*, baronul *Burian* și d. *Dr. Teodor Mihali* sunt puși alături, ca să „vândă” interesele neamului românesc. Ba „Epoca” a căzut par'că în frigurile nădușelei neastâmpărului acuzând tot pe d. *Dr. T. Mihali* că exportează cereale pentru Germania.

Doamne, ne doare inima, când scriem cuvinte de acestea. O publicație străină n'ar fi în stare să jignească onoarea unui întreg popor, cum a făcut „Epoca” cu Români din Ungaria și Ardeal!..

Dar nu supraviețuim atacul și nici nu-l divulgăm. Înțelegem prea bine, că la „Epoca” sunt unele elemente, cari își scuză fuga lor rușinoasă și atitudinea de frunțașii caraghioasă, cu batjocurirea reprezentanților aleși ai elementului românesc din monarhie. Este aceasta un sport ridicol, care își adună public cu surlele și toba: veniți, veniți, demascăm frunțașii români din Ungaria și Ardeal, ei nu fac revoluție și îndeamnă poporul ca să-și îndeplinească datoria pentru că sunt plățiți și vânduți, ei sunt patrioți pentru că nu vor să fie spânzurați de procurori.

Dar sunetul surlei și al tobei încetează îndată ce se găsește cineva, care să protesteze împotriva micșorării bunului gust.

O mângâiere avem, că „Epoca” nu reprezintă opinia publică a României și că

Din istoria relațiilor ruso-române*).

Rolul Rusiei, de protectoare a popoarelor ortodoxe, e cu mult mai vechiu decât se crede; încă înainte, de a ajunge putere mare, ea se amestecă adeseori, sub pretextul comuniunii religioase, în afacerile popoarelor balcanice. Datele pe cari tânărul și savantul profesor din Sibiu le-a adunat în Moscova și pe cari le-a publicat în aceste volume, parte ca documente, parte ca prelucrări, sunt în mare parte nouă pentru publicul maghiar.

Preoți greci, sârbi și bulgari merg încă din sec. XV începând, la Moscova după ajutor. Trimișii principatelor române însă, cu toate că din punct de vedere geografic erau mai aproape de Ruși, abia în sec. XVII se îndreaptă spre Rusia. Cauza acestui lucru o vede autorul, în împrejurarea că principatele române nu erau în legături politice cu curtea rusească și apoi biserica

*) În revista istorică *Történeti Szemle*, publicată de Academia Maghiară, cetim următoarea apreciere a celor două lucrări scrise de prof. *Dr. Silviu Dragomir*. *Contribuții privitoare la relațiile bisericești românești cu Rusia în veacul XVII* (București 1914) și *Relațiile bisericești ale Românilor din Ardeal cu Rusia în veacul XVIII*. (Sibiu, 1914).

bogat dotată din principate nici nu avea lipsă de ajutoare străine, până ce pustiirile turcești nu schimbă această stare a lucrurilor. Cel mai vechiu dat despre relațiile ruso-române e din jumătatea a doua a sec. XVI, când țarul Ivan Vasilevici întemeiază două mănăstiri în Moldova. După aceasta nu mai avem date despre relațiile ruso-române până la anul 1613, dela care an înainte călugări și preoți români merg neîncetat la Moscova.

Călătoriile în Rusia atârnav de multe împrejurări: numai prin orașul Putiolia puteau să intre în (orașul) imperiul rusesc acei preoți ortodoxi, cari voiau să fie primiți în audiență la țarul rusesc; aici trebuiau să se înștiințeze la voivod care îl întreba pe respectivul despre toate: cine e? de unde e? prin ce țări și orașe a venit ca să meargă la Moscova? ce dar aduce cu sine? are epistolă de conținut politic dela patriarh sau dela alt cineva? Răspunsurile date acestor întrebări voivodul le comunica imediat țarului; până ce primia permisiunea de a merge la Moscova până atunci respectivul rămânea în Putiolia pe spesele statului rusesc. După ce sosea răspuns favorabil, voivodul îl trimitea cu trăsura statului și cu un însoțitor la Moscova. Sosind, trebuia să se înștiințeze la oficiul de externe unde era întrebat tot așa ca și în Putiolia. Răspunsurile date se așezau în arhiva mini-

sterului de externe și tot acolo se așezau și epistolele de recomandare și alte acte referitoare la aceasta cauză.

Acestea acte orânduite, după popoară împreună cu alte documente, le-a studiat autorul și a publicat din ele 57 epistole și 3 faximile ce le-a publicat în original și în traducere românească.

Dacă sosea cineva la Moscova era găzduit în mănăstirea sârbească eventual într'altă mănăstire, și nu îi era permis să comunice cu cineva fără permisiunea țarului, până ce nu era primit în audiență la țarul rusesc. Audiența la țar era împreună cu anumite ceremonii după rangul ce-l avea cel primit; după audiență era invitat la masa țarului sau i se trimitea de ale mâncării la locuință; de aici încolo putea umbla liber ori unde până ce după audiența de adio se depărta. Cu aceasta ocazie primia dela țar bani, sau alte daruri după rangul ce-l avea; mitropolitul primea de obicei 300 ruble iar suita lui 200.

Nu primiau pe ori și cine în Moscova, ci numai pe acela, care avea epistolă de recomandare dela vre-o căpetenie bisericească sau dela vre-un domn lumesc cu influință. Grecii erau mai totdeauna primiți, pe Sârbi însă de multeori nu ia primit țarul. Așa la anul 1636 țarul dă poruncă voivozilor din Putiolia ca să trimită înapoi pe călugării sârbești deja din Putiolia.

Numărul popular pe 1 an 4. cor.

Pretul unui exemplar 10 fileri.

Numărul popular pe 1/2, 2 coroaie

„scriitorii ardeleni” cari insultă sistematic pe cei mai erudiți reprezentanți ai vieții noastre românești din Ungaria și Ardeal, sunt siliți, conform activității lor prețioase, să se ascundă sub culisele unui anonim, unde clownii sunt adesea confundați cu martirii.

Avem însă o rugare pe care o aducem în formă cuviincioasă *presei noastre surori din România.*

Contrații noștri bucureșteni ar face foarte bine, ca în acțiunile lor etice și naționale, să nu ceară concursul nostru. Noi, Românii din Ungaria și Ardeal, nu putem să fim decât fiii credincioși ai patriei în care trăim. Oricare va fi atitudinea României, noi nu putem fi decât credincioșii monarhiei în care ne-am născut. Aceasta este o datorie elementară, căci sintetizează însă concepția ideii de stat, pe care se bazează întregul viitor și trecut al unei națiuni.

În consecință, este ipocrizie a învinovăți fruntașii români din Ungaria și Ardeal, că nu-și fac datoria; ei își îndeplinesc datoria: *sunt reprezentanții și în bun, dar și în rău, ai poporului românesc.*

Credem, că nu exagerăm pretinzând „Epocei” ca față cu oamenii de caracter ai elementului românesc din Ungaria și Ardeal să folosească cel puțin stilul manierat al gazetăriei mondiale, dacă dânsii nu merită alături de „scriitorii” refugiați câteva fraze galante.

Este dureroasă, nespun de dureroasă atitudine „Epocei” față cu conducătorii noștri din Ungaria și Ardeal, pe cari încearcă să-i discrediteze *sămănând ura între frați* și consecințele vor fi subliniate iarăși de străini, cari vor putea să se încreadă pe disprețul mutual, ca să trivializeze luptele etnice ale neamului românesc...

Facem apel energic „Epocei” în numele solidarității culturale ale neamului românesc, să înceteze acțiunea destructivă, începută în coloanele ei, iar în cazul, când invectivele

vânturate, prin „Epoca” nu-și vor închide pleoapele,

partidul național român din Ungaria și Ardeal are în mână câțiva aduși cu cari va câștiga definitiv partida ce o joacă unii, din interes nu numai egocentric, dar și fratrofob.

Congregația comitatului Caraș-Severin.

Lugoș, 2/15 Iulie 1915.

Amănată din cauza întârzierilor provocate de război, s'a ținut abia ieri congregația ordinară de primăvară a comitatului Caraș-Severin, al cărei termen normal era începutul lunii Mai. Și e firesc, că efectele războiului să treacă ca fir roșu peste întreaga activitate administrativă.

Voluminosul raport al vice-comitelui ne dă în privința aceasta o icoană instructivă. Vedem cum dispăre acea nervozitate, care s'a declarat la începutul războiului, făcând loc unui duh mai blând și mai conciliant. Bună impresie face pasagiul din raportul vice-comitelui, în care remarcă fără rezervă patriotismul poporului român dovedit prin fapte, dela a cărui cunoaștere așteaptă o îndrumare spre bine a raporturilor dintre Maghiari și Români.

Acest duh l-am resimțit și în ședința de ieri, când emancipându-se vice-comitele de sub gena politică, care împiedeca în trecut recunoașterea drepturilor noastre firești, când deschis și fără rezervă s'a declarat gata a ține seamă la educația orfanilor războiului în orfelinatul comitatens de naționalitatea și religia părinților.

Punctul culminant a fost însă la început, când din prilejul curendei comitatului Mureș-Turda, s'a votat o moțiune de lealitate și alipire regelui și credință neclintită întru apărarea patriei.

Curenda dela Mureș-Turda, care se raportă la sporirea dușmanilor prin intrarea în acțiune a Italiei contra monarhiei, a fost numai prilejul pentru această manifestațiune, care rezultă din experiențele bogate și instructive ale unui an de război.

Tonul solemn dela început s'a menținut până la sfârșit. N'au mai fost interpelații și plângeri, ci totul a curs neted, demn și liniștit.

La anul 1646 Iorest, fostul mitropolit din Ardeal, ca delegat al Moldovei a fost la țar, căruia i s'a plâns de apăsarea luteranilor și mai ales de ale „marei preot” alui Rákoczi.

La anul 1661 Sofronie mitropolitul din Lipova care locuia în mănăstirea dela Hodoșbodrog și care zice că patria sa e Sârbia, cere și primește dela țar mai multe cărți bisericești. La anul 1662 Teodosie mitropolitul din Vârșet recunoaște că e din Ungaria.

Un capitol special se ocupă cu trimiși din Moldova, cari nu cer bani dela țar, ci sunt pictori bisericești și cumpără icoane sfinte.

După întreprinderile private ale mănăstirilor urmează delegațiunile oficiale ale principilor cari mai întâi — sub voivodul Lupu — cer numai prietenia țarului. la anul 1654 însă Gheorghe Ștefan voivodul Moldovei promite supunere țarului Alexiu Mihailovici, care îl primește împreună cu Moldova, sub protectoratul său. La anul 1656, Gheorghe Ștefan, pe lângă o învoială constatătoare din 10 puncte, depune după toată forma jurământul de supunere, țarului, moștenitorului și marelui duce. Textul lung al jurământului de supunere încă îl publică d. Dragomir. În anul următor însă, voivodul se plânge că țarul îl amăgește numai cu promisiuni goale.

Pe mitropolitul Iova Brancovici l-a primit țarul foarte bine la anul 1668, și i-a dat dreptul ca tot la șapte ani să poată merge el și urmașii lui la Moscova, după ajutor. Dreptul acesta rar — asigurat pe un interval de cinci ani — l-au primit numai două mănăstiri românești mai târziu cea din Cosulea și cea din Galata.

(Sfârșitul în Nr.-ul viitor.)

În zile de grea cumpănă, ca cele de astăzi, reivne administrațiunei un rol important, dacă nu chiar decisiv, în scopul stabilirii raporturilor și lămuririi condițiilor necesare pentru a putea susține un asemenea război, care ne cutremură din temelii toate instituțiile. Și este, la tot cazul, o mângăere, când vedem, că administrația, puțin pregătită pentru asemenea probleme mari, caută să facă față trebuințelor, având a împlini cu un personal redus, o muncă sporită. O singură cifră ne spune totul: Dela începutul războiului până la 15 Mai s'a solvit numai în ajutoare familiilor celor concentrați suma fabuloasă de 6 milioane și jumătate cor., care socotită până la încheerea unui an de război, face cel puțin de 3 ori atât cât solveste întregul comitat în darea directă de stat.

Și câte alte jertfe s'au adus numai cu îngrijirea morboșilor și răniților de pe câmpul de luptă. E o muncă și jertfă titanică, de care cu greu ne-am fi ținut capabili, dacă la începutul războiului ne puteam da seamă, că ce ne așteaptă.

Doar sortii acestui război nu atârână numai dela eroismul trupelor din front, ci și dela munca sistematică și cu plan bine stabilit a celor ce au rămas acasă.

În cele următoare dăm cuvântul raportului nostru:

Prim-comitele Dr. Z. Medve deschide adunarea la ora 10 și jum., de față fiind membrii în număr mai redus decât de obicei, între cari Români în număr relativ destul de mare. În discursul de deschidere arată prim-comitele, că de un an suntem în vâltoarea celui mai teribil război cunoscut în istorie. Situația s'a agravat prin felonia Italiei. Dar n'avem motiv a ne teme. Biruința armatelor noastre este asigurată. Cartea roșie, apărută zilele aceste, dovedește că Italia s'a pregătit în ascuns să ne cadă în spate. A voit să profite de prilej pentru a ne face santaj.

Noi nu purtăm războiul din egoism, ci spre apărarea justelor noastre interese de viață. Războiul a isbucnit pentru a zdrobi industria mondială a Germaniei, iar pe noi să ne distrugă. Dar nu ne lăsăm. Voim să trăim și vom arăta, că știm să ne apărăm interesele de viață. Avem putere și vom lupta până la sfârșit. Avem voința de-a învinge și vom învinge. Vom mai suferi mult, dar sângele eroilor noștri ne garantează învingerea.

Salută adunarea și o declară deschisă.

Curenda comitatului Mureș-Turda.

Ca prim obiect se pune la ordinea zilei *curenda comitatului Mureș-Turda* în chestia vestejirei atitudinii Italiei, care din asociat a trecut în tabera dușmană.

Comitetul permanent propune o moțiune, care ia la cunoștință cu profundă consternare atacul din spate al Italiei, care în loc să ne vină întru ajutor, a călcat datorițele de aliat, asociându-se cu dușmanii. Dar, precum au reușit toți cetățenii Ungariei, fără deosebire de neam, religie și poziție socială, contopindu-se cu celălalt stat al monarhiei și cu ajutorul credinciosului aliat să oprească, respingă și înfrângă pe dușmanul preponderant, are publicul comitatului Caraș-Severin încredere neclintită, că și asupra dușmanilor sporii va seceră învingerea finală. Plină de această încredere și ferm hotărâtă a pune toate forțele la dispoziție pentru înfrângerea dușmanilor aliați, dorește populația comitatului Caraș-Severin să deee expresie alipirei și supunerii sale față de iubitul rege și a credinței sale neînfrânte pentru patria, pe care și mai departe avem să o apărăm împreună.

Dr. Carol Huszár (prezidentul partidului guvernamental din comitat) ia cuvântul, ca să declare, că primește moțiunea prezentată. Suntem în a 12-a lună a războiului. Am eliberat deja cea mai mare parte a Galiciei și am pătruns binisor, ca învingători, pe pământul Rusiei. Rușii se retrag pe întreaga linie, frânți și bătuti. Ținem piept cu toți dușmanii, la cari s'a alăturat acum prin felonie și Italia. Planul acestui aliat, care ne-a tradat, nu a isbutit. Este o ingrătitudine fără păreche. Doar alianței cu noi are să mulțumească Italia ieșirea ei din situația izolată în care se afla. Nouă are să ne mulțumească toate progresele pe cari le-a făcut. Toate interesele ei vitale o leagă de noi. Dar și-a nesocotit toate interesele proprii și și-a călcat angajamentele de aliat față de noi, condusă de interese meschine. De luni de zile a stat la pândă, așteptând momentul potrivit să ne cadă în spate. Dar n'a isbutit. Armatele ei preponderante staționează, isbindu-se de fortificațiile noastre naturale și de eroismul soldaților noștri. Avem încredere sigură în isbânda noastră finală, căci pe partea noastră este puterea și morala.

Zadarnic au năpusit asupra noastră preponderanța

înzeștrându-i cu ceva daruri mai mici, iar la anul 1696 îi îndrumă ca să alunge înapoi dela graniță pe călugării sârbi și români, la caz că nu ar avea epistole însemnate de recomandare.

Cel dintâi dintre Români, care a cerut ajutor, și al cărui act ne-a și rămas, e mitropolitul Ieremia, de origine macedogrec, care a fost denumit de Gavriil Bethlen de episcop al Munkács-ului și al Maramurășului; el a fost la Moscova la anul 1621 de unde nu s'a mai reintors în Ungaria; între scrisorile lui sunt și două ungurești.

La anul 1628 a mers în Rusia cea dintâi deputațiune ardelenescă, trei călugări din mănăstirea Prislopului: au avut două epistole de recomandare dela foruri bisericești, dar nici într-una nu a fost amintit nici numele țarului nici numele patriarhului rusesc; ei s'au apărat cu aceea că la ei nimeni nu știe numele lor, căci nimeni n'a umblat prin Rusia. A treia epistolă de recomandare e dela regele ungar în limba maghiară, pe aceasta însă nimenea nu a putut-o ceti. Nici nu au fost primiți în Moscova, țarul însă le-a dat 15 ruble ca dar. De altfel cauza pentru care ei au călătorit a fost că mănăstirea era datoare deja de 30 ani cu 1000 galbeni unor domni unguri și aceasta datroie au vrut ei să o plătească și să zidească o mănăstire nouă.

La anul 1629 delegațiunea mănăstirii „sârbești” din Înău constatătoare din șapte membri și-a încercat norocul sub conducerea mitropolitului Longin, care cu cinci ani mai înainte, ca arhimandrit al mănăstirii din Boecin, fusese la țarul rusesc. Acuma nu ia primit țarul nici pe ei ci dăruindu-i cu 41 ruble i-a trimis acasă din Putiolia.

nenumăra găsit alla filor lor vor frâng credincioș bândă ca

Dr. V. dela ord eventual ținea p consimți pentru a prin fapt nea prez plinirea pe lângă cari ne o nu numa confesio

Cu e tare cuv sat cred tru alte ne despa mai pop fi mând i-a disti rifice și casă, al aur a a regimen falniculu 13, regi lăudate ni s'a t română,

Acea decât on dat dela la sfârși jertfa m fericit, n nică în de soare măr, să lor pent bertate!

Pr unanimit tron om tatului.

Se in

Vice- raport, c se consi

În leg gimentel ședință o terie și gimentul fanterie, mul lor.

Propri dedicat f luptă.

Se p

Se la

Se p devenite Cornel M zent în

Preze azil pen iului, stă anual v seamă d facă în lor orla toare se ține sear

Se p

Se v celor inf din cons a se re păci.

Restu desbater Ședin

nenumeratelor armate rusești, zadarnic au căutat și găsit aliați în toate părțile lumii, toate încercările aliaților lor de astăzi și a eventualilor aliați din viitor se vor frânge de rezistența noastră și a asociaților noștri credincioși și avem încredere fermă, că vom duce la izbândă cauza iubitului nostru rege și a patriei noastre.

Dr. V. Branșce: Dacă iau cuvântul la chestia dela ordinea zilei nu o fac nici pentru că așa avea eventual ceva de spus ce nu se cuprinde în moțiunea prezentată și nici pentru că eventual nu așa consimțim cu conținutul ei și cu atât mai puțin o fac pentru a supralicita, ci o fac din simplul motiv, ca prin faptul, că declar, că și noi aderăm la moțiunea prezentată, să afirm că în ceea ce privește împlinirea datorințelor noastre față de tron și patrie pe lângă toate acele profunde contraste politice, cari ne despart în viața internă politică a Ungariei, nu numai nu există între noi deosebiri naționale și profesionale, dar nu există nici deosebiri politice.

Cu credința tradițională am dat cu toții ascultare cuvântului de chemare al monarhului, adresat credincioaselor sale popoare, suspendând pentru alte vremi continuarea luptelor politice, cari ne despărțeau în tabere atât de contrare, și tocmai populațiunea comitatului nostru are cuvânt a fi mândră de faptele eroice ale fiilor săi, pe cari i-a distins suprema conducere prin mențiuni onorifice și prea înalte laude. Regimentele noastre de casă, al 8-lea de honvezi, cunoscut în Cartea de aur a armatei sub numele „Honvezii de Lugoș”, regimentul comun de infanterie nr. 43, urmașul falnicului regiment grănițeresc româno-banatic nr. 13, regimentul nostru de artilerie nr. 21, au fost laudate din loc înalt pentru eroismul lor și lauda ni s'a trimis dela locurile competente, în limba română, să o dăm publicității.

Această dovadă a faptei vorbeste mai elocvent decât orice ticleire de vorbe frumos sunătoare. Am dat dela început această dovadă și o vom da până la sfârșit, în cea sfântă convingere, că prin această jertfă mare punem temelia unui viitor mai bun, mai fericit, mai liber și mai demn de conviețuirea pacinică în bună înțelegere a popoarelor distincte, cari de soarte și istorie sunt menite ca aici, umăr la umăr, să afirme cele mai bune forțe și energii ale lor pentru progresul în bunăstare, în lumină și libertate!

Prim-comitele declară moțiunea primită cu unanimitate, având a prezenta la treptele înaltului tron omagiile de supunere și însuflețire ale comitatului.

ORDINEA DE ZI:

Se intră în ordinea de zi:

Vice-comitele A. Issekutz prezentează voluminosul raport, care tipărit fiind în limba maghiară și română, se consideră citit și se ia în considerare.

În legătură cu acesta remarcă îndeosebi eroismul regimentelor noastre de casă și propune să se felicite din sedință comanda regimentelor nr. 8 de honvezi infanterie și artilerie, regimentul 21 de artilerie comună, regimentul 5 de husari și regimentul comun nr. 43 de infanterie, cari au obținut prea înalta laudă pentru eroismul lor.

Propune să se exprime mulțumită damelor, cari s'au dedicat îngrijirii morboșilor și răniților de pe câmpul de luptă.

Se primește.

Se iau în considerare rapoartele speciale.

Se procedează la alegerea a trei pretori în locurile devenite vacante. Reușesc prin aclamare practicantii Cornel Milutinovici, Dr. Engelbert Bajza (ambii de prezent în captivitate rusească) și Dr. Géza Franck (concentrat ca voluntar).

Prezentează propunerea relativ la înființarea unui azil pentru invalizi și orfelinat pentru orfanii războiului, stându-i la dispoziție deja în acest scop un venit anual votat de 53—55 mii cor. Subliniază, că va ține seamă de dorința exprimată, ca educația orfanilor să se facă în conformitate cu naționalitatea și religia părinților orfanilor. În scopul îndeplinirii lucrărilor pregătitoare se va exmitte o comisiune specială, la care se va ține seamă de toate considerantele.

Se primește.

Se votează oficanților un împrumut de 10 procente celor inferiori de 15 procente după salariu fără dobândă din considerare față de scumpetea mare, cu îndatorirea a se replăti cu începere dela un an după încheierea păcii.

Restul obiectelor dela ordinea zilei se primește fără dezbateri.

Sedința se încheie la ora 11 și trei sferturi.

„Drap.”

„România în orele hotărârei supreme”.

— Un avertisment al Germaniei către România. —

Într'un număr recent ziarul „Frankfurter Zeitung” publică un articol intitulat „România în orele hotărârei supreme”, articol inspirat de guvernul german, în care se face un serios avertisment către România ca aceasta să se pronunțe de partea cui va intra în război.

Iată în întregime articolul în chestiune:

In repețite rânduri am demonstrat importanța extraordinară, ce în raporturile încercate ale situației actuale revine regelui român. E de mare importanță atât acum în cursul războiului, cât și pentru evenimentele ce vor succeda războiului faptul cum vor fi raporturile între puterile centrale și acest regat și dacă prietenia politică ce a existat de atâta vreme între aceste state și România se va mai menține ea oare ori ba.

Dacă tensiunea produsă de agitațiile naționaliste, a cărei influență mai ales într'un război mondial trebuie să se valideze, amenință să producă o anume instrăinare, în cazul acesta noi în repețite rânduri am dat expresiune acelei convingeri a noastre — după a noastră părere justă, — că se va ține seamă de pretențiunile prezintate de România și considerate ca juste de către puterile centrale, dar cealaltă latură încă cere o apreciere, deoarece e întrebare justă, dacă din partea ei România a făcut ea oare totul, ce se poate aștepta dela un stat neutral, — mai ales: când e vorba de o „binevoitoare” neutralitate.

Concepția României despre obligațiunile ei de neutralitate n'a fost totdeauna aceeași dela izbucnirea războiului. Iși face impresia, că ea nu totdeauna a fost condusă exclusiv de principiile dreptului internațional sau de interesele țării. Guvernul român din nou a permis exportul de cantități mai mari de cereale și petrol, care export mai înainte a fost oprit. Rezervele ei de grâu amenință să putrezească, iar pe piața germană petrolul din Galizia recucerită făcea concurență petrolului român. Însă acum România stăruie la interzicerea transitului de arme și munițiuni pe teritoriul ei.

Cea mai modernă teorie proclamată de America și acceptată de inamicii noștri stă cu totul în contradicere cu această procedură a guvernului român. Guvernul din Washington a declarat ca admisibil conform cu dreptul internațional, pe lângă cooperarea și asentimentul triplei înțelegeri, transportul de arme și munițiuni pe căile terestre precum și exportul prin porturile Statelor-Unite pentru statele beligerante.

Germania nu a protestat în mod expres, ea a uzat numai de dreptul ei să poată nimici oriunde și oriunde ar întâlni transporturi de contrabandă. În consecință tripla înțelegere nu este îndreptățită să ceară României interzicerea transitului pe teritoriul ei.

Dar deoarece România persistă pe lângă a această opreliște, deși din o a treia parte nimeni n'a ridicat vre-o obiecțiune legitimă și motivată: chestia începe să ia un așa colorit, încât se vede necesitatea unei scurte clarificări. România nu mai stă sub imediată presiune contrară dreptului ginților din partea vecinei Rusia, care pe acea vreme exista în urma vremelnicei progresări a armatei rusești în Galția. Armatele rusești sunt înfrânte, trupele ei de elită sunt zecimate; în actualul război nu mai există pentru România nici un fel de primejdie moscovită. Dar nici în deceniile următoare Rusia slăbită nu se mai poate gândi la o politică activă în Balcani. Dacă România dispune de întreaga ei libertate de acțiune, în cazul acesta ea se poate lăsa a fi condusă numai de interesele ei bine sau rău pricepute relativ la menținerea opreliștei transitului. Deci ea dorește să slăbească Turcia și să sprijinească ofensiva contra Dardanelelor.

Inchiderea vremelnică a strâmtorilor de sigur e păgubitoare pentru comerțul român. În consecință e explicabilă dorința ei pentru sistarea cât mai grabnică a închiderii, dar e incomparabil mai important, ca în viitor libertatea de navigațiune în strâmtori să primească o asigurare durabilă. Se va întâmpla atunci, când Turcia va fi înfrântă, iar cheia strâmtorilor va ajunge în alte mâini? În prezent Anglia și Franța asediază Dardanelele. Din cauza că și are armatele angajate în altă parte Rusia a încetat deocamdată atacul Bosforului. Dar incontestabil, că în cazul unei reușite a acțiunii aliaților ei, având sprijinul acestora ea și-ar reîncepe această acțiune, necedând deloc pe seama altuia exe-

cutarea ei. Se știe, că Anglia și Franța au făcut promisiuni României și celorlalte state balcanice, că vor internaționaliza strâmtorile și vor permite tuturor trecerea prin ele.

Această promisiune, dacă ea ar fi executată întocmai, ar corespunde intereselor României. Însă de altă parte noi tocmai așa de bine știm, iar declarații oficiale rusești și franceze au și confirmat aceasta în mod vădit, că aliații au asigurat pe seama Rusiei posesiunea Constantinopolului și a strâmtorilor. Această promisiune este cea mai puternică legătură, care azi o mai leagă pe Rusia de aliații ei și o îndeamnă să continue lupta care nu promite nici o șansă de reușită. Dacă viitoarele evenimente pe câmpul de război se vor întâmpla conform dorinței triplei înțelegeri, în cazul acesta în viitor tururile rusești vor stăpâni marea de Marmara și intrările ei. Că oare sub o atare stăpânire sau sub stăpânirea turcească s'ar bucura de o mai sigură libertate comerțul unui al treilea stat, la aceasta întrebare — cunoscând ambele state — România va ști mai bine să dea răspunsul.

În sfârșit știm, că după înțelegerea ce au făcut-o statele din tripla înțelegere insulele din fața Dardanelor vor trece în posesiunea Angliei.

Din această situație de avantpost Anglia va controla, iar dacă s'ar cere va și influența, calea vaselor de război rusești. Având posesiunea teritorială a Constantinopolului și a strâmtorilor, Rusia ar fi stăpânul absolut al Mării Negre. Acest fapt ar face micile state riverane sclavele stăpânirei moscovite, fie că și-ar păstra sau nu aparența independenței. Că oare până când ar putea rezista insula română mărită dar izolată valurilor eutropitoare ale oceanului slav ce o inconjoară, asta e ușor de ghicit.

În trecut România în urma alianței ei cu Germania și Austro-Ungaria a fost scutită de acest pericol. Dar în actualul război România nu numai nu a recunoscut casus foederis, ci prin felul cum a interpretat obligațiunile ce i le impunea neutralitatea ea deadreptul a păgubit pe al 3-lea aliat al puterilor centrale, pe Turcia. În urma acestei proceduri Germania și Austro-Ungaria și-au recăstigat libertatea de deciziune, dacă se mai consideră oare legate sau nu de înțelegerea făcută cu România. Îngresul lor ca România nu pe mai departe să-și aibă independența, — ceea ce a fost baza acestor convențiuni, — există și pe mai departe. Dar noi ne putem închipui cazul acela, — probabil încă cu prilejul viitoarelor tratative de pace — că acest interes, a cărui menținere nu mai impune nici un fel de obligament, să fie pus îndărătul intereselor proprii mai importante a puterilor centrale.

Concluzia noastră o rezumăm în următoarele: Prin convențiile ei cu puterile centrale, România nu numai că a fost îndreptățită, dar totodată ea a fost și obligată să aibă o atitudine cu totul contrară celei ce-și impusese.

Dar făcând abstracție dela aceste convențiuni, România n'a fost și nici nu este legată față de inamicii noștri, — chiar după propria lor interpretare a dreptului ginților, — să împiedece transitul materialului de război. Așadar deciziunea ei nu este subordonată la nici o restricțiune fie de ordin de drept, fie de ordin militar. Din punctul de vedere al aprecierii acestui fapt precum și al consecințelor lui pentru puterile centrale are importanță numai aceea, că întrucât deciziunea României ajută, sau doară stănjenește și în ce măsură scopurile lor în actualul război.”

Conflictul germano-american.

Răspunsul guvernului german la nota americană.

Biroul Wolff comunică din Berlin:

Răspunsul guvernului german la nota americană din 27 Maiu a fost emis Vineri. În acest răspuns se spune între altele:

Guvernul imperial a văzut cu satisfacțiune, în nota primită, cât de mult ține guvernul Statelor-Unite să vadă principiile umanității aplicate și în acest război. Acest apel a aflat un larg ecou în Germania. Într-adevăr Germania s'a ținut totdeauna de principiul, că războiul trebuie să fie dus contra puterilor inarmate și organizate de statul inamic și că din potrivă populațiunea civilă inamică trebuie să fie scutită pe cât posibil.

Gvernul american știe cât de mult adversarii Germaniei, încă din primul moment și cu o brutalitate crescândă, în contra tuturor regulilor de drept internațional și violând drepturile neutrilor, au căutat să paralizze complet comunicațiunile pacifice între Germania și țările neutre, tinzând să distrugă viața națiunii germane.

In vreme ce dușmanii noștri anunțaseră pe față și public un război fără cruțare până la desăvârșita noastră zdrobire, noi ducem războiul pentru existența noastră națională și spre a ajunge la o pace sigură și durabilă.

A trebuit să recurgem la războiul submarin față de intențiunile afirmate ale dușmanilor noștri și felului lor de a duce războiul contrar dreptului internațional. Cazul transatlanticului „Lusitania” arată limpede și în mod îngrozitor cât de ușor se pun în pericol vieți omenesti prin felul cum adversarii noștri fac războiul. In urma invitațiunii făcute vaselor de comerț britanice cu făgăduieli de prime, dacă se înarmează și scufundă submarine prin abordajul, ori ce distincțiune între vase de comerț și vase de război a fost stearsă. Dacă comandantul submarinului german care a scufundat transatlanticul „Lusitania” ar fi permis ca echipajul și călătorii să se imbarce pe bărcile sale, aceasta ar fi însemnat peirea submarinului chiar.

Spre a exclude din războiul naval contra dușmanilor Germaniei pericolele posibile pentru pacheboturile americane, submarinele germane vor primi instrucțiuni de a lăsa liberă trecerea vaselor, care pot fi recunoscute ușor prin semnele lor speciale și anunțate din timp util.

Războiul.

Telegrame oficiale.

Biroul telegrafic ungar ne trimite spre publicare următoarele telegrame oficiale:

Budapesta, 15 Iulie. — Se comunică dela cartierul general:

Pe frontul rusesc: Situația generală nu s'a schimbat. Dealungul Nistrului, în jos de Niznirov, pe țărmul de miazănoapte al râului, s'au desfășurat, în mai multe puncte, lupte favorabile trupelor noastre. Am capturat în aceste lupte 11 ofițeri și 550 soldați de rând.

Pe frontul italian: Italienii au deschis iarăși un foc violent de artilerie împotriva câtorva puncte ale plutonului Doberdo și au încercat și mai multe atacuri de infanterie, mai cu seamă între Sdraussina și Polazzo, dar, ca întotdeauna, am respins aceste atacuri, cu mari pierderi pentru inamic. In regiunile de graniță din Carintia și Tirol nu a avut loc nici un eveniment mai important.

Berlin, 15 Iulie. — Se comunică dela marele cartier general:

In Flandria de miazăzi, la apus de Wytschad ne-a reușit să facem să explodeze mai multe mine. In regiunea Souchez Francezii au atacat unele puncte, în parte cu mari forțe, dar i-am respins pretutindeni. In Champagne, la miază-noapte-apus dela ferma Beau-Sejour inamicul n'a reușit să execute un atac cu granate de mână, din cauza focului minelor noastre.

Francezii au încercat ieri până târziu noaptea, în repetite rânduri, să recucerească pozițiunile cari le-am ocupat în Argonni. Atacurile lor, cu toate că au aruncat în luptă mari forțe s'au prăbușit. In frontul neclintit al Germanilor s'au desfășurat, în multe locuri, lupte desperate piept la piept și cu granate de mână. Inamicul a plătit cu neobișnuit de mari pierderi eforturile sale zadarnice. Numărul prizonierilor Francezi a sporit la 68 ofițeri și 3668 soldați de rând. Succesul trupelor noastre e cu atât mai mare, cu cât după declarațiunile unisone ale prizonierilor, Francezii au preparat de ziua serbării naționale franceze, 14 Iulie, un atac mare împotriva frontului nostru din Argonni. Și la răsărit de Argonni a fost o acțiune războinică mai vie. In pădurea dela Malincourt, tentativele de atac ale inamicului au fost împiedecate de focul nostru. In Bois de Prete, o avansare a Francezilor în fața pozițiunilor noastre s'a prăbușit cu mari pierderi pentru inamic. Am nimerit un aeroplan francez, ce trecea deasupra pozițiunilor noastre de lângă Souchez. Aparatul a căzut în linia inamică, învâlnit în flăcări. Un alt aparat l-am împușcat. Pilotul și însoțitorul-observator au fost făcuți prizonieri.

Pe frontul oriental: Lângă Windau, în jos de Kuschary, am făcut prizonieri în lupte mai mici 2 ofițeri și 425 soldați de rând. La miazăzi de Niemen, în regiunea Calvaria trupele noastre au ocupat Franziskow

și Ossowa; au ocupat mai multe pozițiuni înaintate rusești și le-au menținut împotriva atacurilor violente. La miazănoapte-răsărit dela Suwalki am ocupat cu asalt înălțimile Orlanka. Am capturat cam la 300 Ruși și 2 mitraliere. La miazăzi-apus, am ocupat localitatea Krasche, precum și pozițiunile inamice ce se găsesc la miazăzi și răsărit dela această localitate și la miazăzi dela linia Tartak-Lipnik. Am capturat 2400 prizonieri și 8 mitraliere. In regiunea Prasnis continuăm cu succes luptele. Am cucerit mai multe linii inamice și am ocupat orașul Prasnis, pentru care în zilele din urmă din Februarie s'au dat lupte violente și pe care Rușii l-au fortificat puternic.

Pe frontul sudoriental: Situația în general e ne-schimbată.

O nouă armată rusească împotriva Bosforului.

Genf. — Corespondentul din Petersburg, Magrini, al ziarului italian „Secolo” scrie că Rusia a concentrat la Odessa o nouă armată, de 200 mii oameni, care va avea menirea, în locul armatei trimise în frontul din Galiția, să forțeze Bosforul.

Lansarea pe apă a nouilor dreadnoughturi va avea loc încurând în Sebastopol, în prezența țarului. Dreadnoughturile vor începe, imediat după lansare, o acțiune împotriva Midei, împreună cu întreaga flota rusească.

Joffre despre sfârșitul războiului.

Genf. — O delegație a senatorilor italieni l'au vizitat la cartierul principal pe generalisimul francez, Joffre. Generalisimul Joffre a parcurs în 10 zile întreg frontul francez, pentru ca să se convingă în persoană despre toate lipsele și așa să ia dispoziții pentru trimiterea de ajutoare pentru ca frontul francez să nu poată fi spart, socotind toate eventualitățile. Joffre a dovedit în front o desăvârșită liniște și încredere în forțele franceze.

El a vorbit foarte puțin în fata delegației senatorilor italieni, exprimându-și convingerea, că armata republicii franceze e invincibilă. Dar privitor la speranțele ce le are în viitor n'a făcut nici o declarație, nici măcar vre-o aluziune.

El n'a făcut declarații nici asupra operațiunilor armatei italiene. Unii dintre senatorii italieni întrebându-l pe când așteaptă sfârșitul războiului, Joffre a răspuns:

— Mai întâi trebuie să-l începem. Cu cât aliații vor putea începe mai curând războiul, cu atât acesta se va termina mai repede. Cu cât se vor găsi aliații mai târziu în situația, ca să fie pregătiți împotriva tuturor mijloacelor practice de militarismul german, cu atât mai târziu se va termina și războiul. Aliații în tot cazul se vor ținea până la sfârșit.

Se pregătește un nou atac împotriva Dardanelelor.

Berlin. — Lui „Lokalanzeiger” i se telegrafiază din Basel că „Mesagero d'Athenes” anunță că aliații pregătesc cu febrilitate un nou atac combinat, împotriva Dardanelelor. Din Malta au sosit îndărăpt vasele trimise acolo pentru reparare, iar din Franța și Anglia au sosit noi întăriri. Din Anglia au fost trimise mai recent la Dardanele mai multe tunuri mari și o enormă cantitate de munițiune. Noua mare ofensivă împotriva Dardanelelor, după cum se vestește, se va începe încă înainte de sfârșitul lui Iulie.

Declarațiunile lui Pasici.

Genf. — Primul ministru Serbiei, Pasici, primind la sine pe un colaborator al ziarului francez „Petit Journal” i-a declarat că Serbia nu dorește să anecteze Albania, dar tot așa nu voiește să privească cu mâinile încrucișate cum ar anecta alții teritoriul albanez. Serbia dorește o Albania liberă cu care să stea în raporturi de prietenie. Impotriva acestei dorinți, nimeni nu poate avea nimic de obiecționat, nici chiar Italia, care ocupând Valona și așa și-a câștigat o situație preponderantă în Albania. Neridicând protest Serbia împotriva acestui pas al Italiei, nu există nici un motiv, că între cele două state să se ivească vre-un conflict. Serbia pretinde în Adria numai atât, de cât are neapărat necesar pentru independența ei politică și economică.

Vase italiene în Marea Egee.

Basel. — „Baseler Nachrichten” e informat, că de 10 zile se găsec în Marea Egee vase de război italiene mai mari. Se proiectase că a-

ceste vase să ia parte la asediarea Dardanelelor, dar comandantii vaselor au primit mai târziu instrucțiuni contrare.

Rezultatul călătoriei generalului Porro.

Berlin. — Din Lugano se anunță: Ieri a plecat din Paris generalul italian Porro. El a declarat că e deplin mulțumit cu cele văzute pe frontul francez, a conferat de mai multe ori cu generalisimul Joffre și a vorbit încă cu generalul englez French și regele Albert al Belgiei.

Ziarele italiene scriind despre călătoria generalului Porro la Paris, sunt de părere, că Italienii vor continua războiul cu mijloace și mai puternice. Aceasta reiese din călătoria lui Porro în Franța, iar de altă parte și din sosirea la Roma a principelui Abruzzilor comandantul suprem al marinei de război italiene. Principele Abruzzilor a avut repetite conferințe cu ministrul marinei.

Porro se va duce din Paris la Roma, unde va prezenta ministrului de război un raport despre călătoria sa și numai mai târziu va pleca iarăși în front.

— Cine are prilej să privească în ochii lui Porro — scrie „Secolo” — acela nu se mai îndoiește nici o clipă în biruinta Italiei”.

INFORMAȚIUNI.

Arad, 16 Iulie 1915.

Parastas pentru eroul căpitan Ion Goșa. Ni se comunică mângăietoarea veste, că fruntașii societății românești din Arad au luat creștină și românească hotărâre de a da un înălțător tribut de recunoștință memoriei neuitatului distins ofițer și bun român care a fost decedatul erou căpitan Ion Goșa. Așa, numiți fruntași anunță prin coloanțele ziarului nostru, că **Duminecă, în 5/18 Iulie a. c. în catedrala română din localitate se va sluji un parastas pentru odihna sufletului neuitatului nostru erou Ion Goșa.**

Adresăm deci o caldă rugare tuturor fraților noștri Români intelectuali și tărani din localitate să vină cât mai mulți la acest trist parastas.

Logodnă. D. Dr. Sever Andru avocat și d-șoara Ana Diamandi, ambii din Oradea-mare, fiica dlui Iosif Diamandi, șef.-cont. la „Biho-reana” din Oradea-mare. — logodiți.

Felicitări.

Decorat. Primitim informația, că domnul Eugen Muntean, paroh în Torac, dus pe câmpul de război ca preot militar la regimentul de infanterie Nr. 61, a fost decorat cu crucea preoțească pentru merite, classa II, în 23 Iunie n. c., când a primit felicitările oficioase militare.

Ultima oră.

TRUPELE NOASTRE S'AU ÎNTĂRIT ÎN TRANȘEE LA ZLOTA-LIPA ȘI DEALUNGUL BUGULUI.

Budapesta. — Dela cartierul presel se anunță: Trupele aflate se găsec la Zlota-Lipa și dealungul Bugului în tranșee excelent apărate. Liniile ferate și podurile distruse au fost reparate, așa că provederea trupelor cu ajutoare și alimente se desfășoară neconturbat. Starea sanitară a trupelor e bună. Pentru apărarea împotriva boalelor epidemice soldații primesc de băut apă fiartă.

Trecerea norocoasă peste Nistru a arpei drepte a generalului Pflanzer-Baltin a avut loc în partea cea mai superioară a râului.

LUPTĂ NAVALĂ LÂNGĂ GOTTLAND.

Stockholm. — Pe apele dela Gottland a tinut ieri noapte flăcări puternice. Pescarii au auzit bubuituri violente. Probabil s'au ciocnit vase rusești și germane.

CONFERINȚA ÎMPĂRATULUI WILHELM CU HINDENBURG ȘI FALKENHAYN.

Berlin. — Agenția Wolff anunță: Împăratul Wilhelm întorcându-se din frontul dela Pilița, a avut o conferință mai lungă cu cei doi generalisimi ai armatelor germane: Hindenburg și Falkenhayn.

Redactor responsabil: Constantin Savu.

Tiparul tipografiei „Concordia” societate pe acți în Arad. — Editor responsabil LAURENTIU LUCA.